

Operační a bojové zabezpečení v soudobém boji a operaci

Podplukovník Zdeněk Hradecký

V článku jsou rozvedeny některé názory na obsah operačního a bojového zabezpečení a formy jeho plánování a řízení. Zvláště je poukázáno na zákonitou nestálost jednotlivých prvků operačního a bojového zabezpečení z hlediska stálého rozvoje bojové techniky, nových zbraní a změn v taktice vedení boje. Článek zevšeobecňuje některé zásady z diskuse v zahraničních časopisech a názory na organizaci a obsah bojového a operačního zabezpečení.

■

V historii rozvoje vojenského umění bylo a je doposud trvale platnou zásadou, že **cílem bojového (operačního) zabezpečení je umožnit vojskům, aby za jakékoli situace mohla včas a organizovaně zahájit boj a zabezpečit je před překvapivým napadením nepřítelem.**

Posuzujeme-li bojové a od určitého období rozvoje vojenského umění i operační zabezpečení z hlediska historie vojenství, nutně docházíme k závěru, že obsah bojového zabezpečení nebyl na jednotlivých etapách vývoje stálý. Jednotlivé prvky bojového (operačního) zabezpečení je v podstatě možné rozdělit do dvou základních skupin. V první skupině jsou obsaženy ty prvky bojového zabezpečení, jejichž trvání je stálé — existující od vzniku vojenského umění. Mezi tyto prvky lze počítat průzkum, zajištění a maskování. Do druhé skupiny lze zařadit ty prvky bojového (operačního) zabezpečení, které vznikaly v určitých etapách vývoje vojenství a to v dobách, kdy bylo nutno novým bojovým prostředkům a zbraním, které se objevily na bojišti, čelit a organizovat ochranu a obranu proti nim. Tyto nové prvky bojového (operačního) zabezpečení neměly vždy trvalou platnost. Trvaly obvykle tak dlouho, pokud nové bojové prostředky a nové zbraně a zvláště taktika jejich použití se nestala všeobecně platným zjevem.

Nová opatření bojového a operačního zabezpečení v jednotlivých fázích vývoje vojenství byla zpravidla předzvěstí nové taktiky určitých druhů vojsk a často i podstatných změn ve vedení boje a operace vcelku.

Prudký rozvoj výrobních sil v posledních letech a v souvislosti s tím rychlý rozvoj vědy a techniky ovlivnil i konstrukci nových bojových prostředků. Jejich masové zavádění vede ke změnám vlastností ozbrojených sil, podstatně rozšiřuje jejich celkové taktické, operační a strategické možnosti zvýšením údernosti a pohyblivosti. Tento zákonitý vývoj bojových prostředků z hlediska růstu jejich ničivé síly můžeme pozorovat za dobu celé historie válek.

Jakmile se v první světové válce objevil tank nebo letadlo, bylo okamžitě přikročeno k organizaci boje s nimi. Množství použitých tanků a letadel v první světové válce a jejich rozvoj v průběhu války dalo proto základy ke vzniku nových prvků bojového zabezpečení — protivzdušné a protitankové obrany.

V průběhu druhé světové války prodělaly tanky, letadla a naproti tomu i dělostřelectvo, zvláště protitankové, velké změny. Protitanková a protivzdušná obrana se v průběhu války plně rozvinuly a staly se běžným zjevem na bojišti a běžnou činností vojsk. Byly zavedeny nové druhy výzbroje jako samohybná děla, reaktivní dělostřelectvo, raketové střely apod.

Protože však ani na konci druhé světové války nebyly všechny svazky a útvary vybaveny operativními tanky, ani letectvem, bylo nutné důkladně organizovat protitankovou a protivzdušnou obranu, jejichž cílem bylo uchránit střelecké útvary a svazky od účinků těchto nových zbraní a vytvořit tak podmínky pro úspěšný boj střeleckých svazků se svazky tankovými. Tento kvalitativní nepochybne tankových a střeleckých svazků bylo nutné vyvažovat opatřeními aktivního či pasivního charakteru, které by vytvářely předpoklady úspěšného boje.

Ke konci druhé světové války byla vyrobena a použita první atomová puma. Ale ani po válce se vývoj vojenské techniky nezastavil. Za necelých 15 let od jejího skončení došlo k převratným změnám ve vývoji armád.

Kvalitativní skok v účinku ničivé síly soudobých atomových a vodíkových zbraní se nutně odráží v nových formách a způsobech bojové činnosti ozbrojených sil. Tyto formy jsou dodatečně přizpůsobovány novým podmínkám.

Z těchto důvodů, i když po stránce teoretické některé prvky bojového a operačního zabezpečení se nezdají být již typickým obsahem bojového a operačního zabezpečení, nelze je radikálně vyloučit, ale je velmi často nutné a v blízké budoucnosti bude i nadále nutné je řešit jako samostatný a důležitý prvek zabezpečení činnosti vojsk.

Uvedenými postupnými změnami ve výzbroji armád a zaváděním nových zbraní narůstal úměrně i obsah bojového a operačního zabezpečení.

V dnešní době obsahem bojového (operačního) zabezpečení v podstatě jsou:

a) historicky trvalé a platné prvky, které neztratily dodnes na svém významu:

- průzkum,
- zajištění,
- maskování;

b) prvky propracované v průběhu druhé světové války:

- protitanková obrana,
- protivzdušná obrana,
- protivýsadková obrana,
- opatření k zabezpečení styků a boků;

c) nové prvky operačního a bojového zabezpečení, ve válečné praxi zatím nepřezkoušené, které vyplynuly z nutnosti ochrany proti novým moderním zbraním poválečného období:

- ochrana proti zbraním hromadného ničení (která v podstatě zahrnuje:
  - protiatomovou ochranu,

- protichemickou ochranu,
- ochranu proti bojovým biologickým prostředkům),
- protiradiotechnická opatření a opatření proti rádiovému rušení.

K obsahu operačního zabezpečení

Obsah operačního i bojového zabezpečení musí být určován hlavním úkolem všech druhů bojového a operačního zabezpečení v soudobém boji a operaci. Tento úkol spočívá v zabezpečení vojsk před překvapivým pozemním a vzdušným úderem protivníka.

Kvalitativní skok ve vývoji vojenského umění vzhledem k novým soudobým moderním bojovým prostředkům, stejně jako nová organizační struktura soudobých armád si však zákonitě vyžaduje nový pohled na obsah operačního a bojového zabezpečení. Do určité doby téměř všechny prvky bojového zabezpečení, promítnuté do operačního rámce, existovaly v podstatě ve stejném rozsahu, jakožto prvky operačního zabezpečení. V současných podmínkách vedení boje a operace je však možno vyvodit dosti přesvědčivé závěry, že některé prvky bojového zabezpečení přestávají být typickými prvky bojového zabezpečení, stávají se součástí plnění bojového úkolu a stírá se téměř zcela i jejich význam jakožto prvků operačního zabezpečení (kupř. protitanková obrana a zajištění). Na druhé straně některé prvky bojového zabezpečení rovněž se stávají „samozřejmou povinností“ každého velitele a vojsk a tvoří součást úspěšného plnění bojového úkolu, ale v operačním rámci jejich význam, jakožto prvku operačního zabezpečení nejenže zůstává, ale naopak vzrůstá (kupř. protivýsadková obrana).

V neposlední řadě jsou některé prvky bojového zabezpečení, které svým rozsahem přerůstají rámec bojového zabezpečení, jejichž organizace, plánování, řízení a často i provádění lze uskutečňovat jen v operačním rámci a proto se stávají téměř výlučně prvky operačního zabezpečení; přitom podřízené svazky ve většině případů provádějí jen určité dílčí nařízené úkoly v rámci operace (např. protiradiotechnické opatření).

Existují bezesporu prvky, které nacházejí své plné a oprávněné uplatnění jak v obsahu bojového, tak operačního zabezpečení (např. průzkum, maskování a PVO).

K správnému stanovení obsahu operačního zabezpečení v soudobých podmínkách vedení boje a operace jistě poslouží rozbor jednotlivých prvků bojového a operačního zabezpečení alespoň v zásadních rysech.

P r ů z k u m. Manévrový charakter soudobého boje, rozsáhlé zavádění nové bojové techniky do výzbroje vojsk, zvětšení prostorů bojové činnosti, zkracování přípravných období, zvětšování mohutnosti palebných prostředků a rychlost jejich zásahu zvyšují požadavky na průzkum v daleko větší míře než kdykoli v minulosti.

V soudobém boji a operaci je nemyslitelné úspěšně velet vojskům bez zřetele na možnosti, prostředky, činnost a záměry pozemního a vzdušného

nepřítele. Bez podrobných a včasných zpráv získaných průzkumem se dnes žádný velitel nemůže reálně rozhodovat a organizovat boj. Dobře plánovaný, včasný a nepřetržitý průzkum všeho druhu spolu s rychlým a správným vyhodnocením získaných zpráv dovoluje nejen zjistit síly a prostředky nepřítele, odhalit jeho silné a slabé stránky, ale předvídat jeho činnost a pravděpodobný průběh boje, a na těchto základech určovat nejvýhodnější způsoby bojové činnosti vedoucí k rychlému a úplnému zničení nepřítele.

Průzkum nepřítele, odhalení jeho zámyslu hlavně k použití zbraní hromadného ničení nabývá v soudobém boji rozhodného významu. Hodnocení nepřítele zůstává stále nejdůležitější otázkou hodnocení situace na všech stupních velení a jeho význam neustále vzrůstá.

V období těch válek, kdy se nedala předpokládat rychlá změna výzbroje vojsk, nebo kdy ekonomický potenciál válčících států nebyl s to nový druh výzbroje zavést masově do armád, průzkum i hodnocení nepřítele bylo snazší, jelikož byl zaměřen jen na sílu a možnosti manévru.

V soudobých podmínkách neomezených možností technického pokroku a jeho realizace v ekonomice válčícího státu, průzkum i hodnocení nepřítele je neustále složitější a je nutné nejen sledovat stav, ale i možnosti vývoje zbraní, jejich takticko-technických vlastností a možnosti jejich masového použití. S tímto problémem úzce souvisí i případná změna taktiky nepřítele, která by ve většině případů mohla mít neblahé následky, jestliže by vlastní vojska nebyla na tuto změnu připravena.

I když hlavní úkoly průzkumu je nutno i nadále spatřovat v získávání zpráv o nepříteli, terénu, povětrnostních podmínkách z prostoru nastávající činnosti, došlo k hlubokým změnám v jejich naplnění.

Stejně tak hodnocení nepřítele nemůže být prováděno jen z takzvaného vševojskového hlediska, kdy jsou hodnoceny pouze síly nepřítele poměrně statickým způsobem s přihlédnutím k možnostem manévru. Jestliže budou včas získány podklady pro dokonalou znalost nepřítele, jeho prostředků a možností jejich využití, pak více méně automaticky vyplyne při hodnocení situace vliv nepřítele a jeho prostředků na vlastní bojovou činnost a tím i na pravděpodobnost úspěšného splnění uloženého úkolu.

Vzhledem k tomu, že úkoly průzkumu se neustále rozrůstají a jeho výsledky plně ovlivňují bojovou činnost v plném rozsahu, nelze průzkum jako druh bojového ani operačního zabezpečení slučovat s běžným plněním bojového úkolu. Průzkum a jeho výsledky jsou na všech stupních velení hlavním prvkem při rozhodování a tím i při stanovení úkolů svazkům a útvarům. V průběhu boje (operace) jsou zprávy získané průzkumem jedním z nejdůležitějších podkladů další činnosti vojsk.

Proto průzkum zůstává oprávněně jedním z hlavních druhů bojového i operačního zabezpečení ve všech fázích i druzích boje i operace a snahy o jeho vynětí z komplexu opatření bojového i operačního zabezpečení by nebyly správné a opodstatněné.

Úspěšné řízení a provádění průzkumu v soudobém boji a operaci však bezpodmínečně vyžaduje komplexnosti v zjišťování nepřátelských cílů i ve využívání všech sil a prostředků průzkumu, kterých lze v dané situaci použít. Komplexní zjišťování nepřátelských cílů spočívá např. v zjišťování

nejen umístění zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, ale v zjišťování celého systému jejich použití. Jde o zjištění systému průzkumu, systému navedení, zaměření a spojení, bez nichž je použití většiny zbraní hromadného ničení kapitalistických armád nemyslitelné. Zákonitě vyřazením kteréhokoli článku z těchto systémů bude možno ztížit, popřípadě i znemožnit použití zbraní hromadného ničení i jiných bojových prostředků.

Komplexní využívání všech sil a prostředků průzkumu je v podstatě podmíněno:

- dovedným časovým, prostorovým a obsahovým skloubením činnosti různorodých sil a prostředků průzkumu plnění společný úkol tak, aby nedošlo k vzájemnému rušení nebo prozrazení průzkumné činnosti;
- začleňováním sil a prostředků průzkumu do těch velitelských stupňů, kde jich je možné plně využít,
- doplňováním a ověřováním výsledků průzkumu získaných jedním prostředkem jinými způsoby a prostředky průzkumu.

V těchto opatřeních je třeba vidět jeden z možných způsobů zkvalitnění organizace, řízení a provádění jednoho z nejdůležitějších druhů jak bojového, tak i operačního zabezpečení.

Zároveň je však třeba brát v úvahu, že důležitým problémem soudobého průzkumu je podstatné zdokonalení technických prostředků průzkumu při plném využití nejnovějších výsledků vědy a techniky, jež by umožnily vést efektivní průzkum ZHN a jejich nosičů o vysokých nadzvukových rychlostech.

Dalším trvale platným prvkem (druhem) bojového i operačního zabezpečení je **m a s k o v á n í**. Aby vynikl správný vztah maskování k bojovému a operačnímu zabezpečení, nutno si ujasnit především definice taktického, operačního a popřípadě i strategického maskování.

- **Maskování** jako celek zahrnuje veškerá opatření, jejichž cílem je utajit manévry a rozmístění vojsk, jejich činnost, práce apod., před všemi druhy nepřátelského průzkumu a uvést nepřítele v omyl o uskupení a záměrech vlastních vojsk.
- **Taktické maskování** zahrnuje opatření směřující především k ochraně vojsk před nepřátelským průzkumem všeho druhu, k oklamání nepřítele o jejich rozmístění a činnosti za účelem snížení ztrát vlastních vojsk. Organizují a řídí je taktičtí velitelé všech stupňů.
- **Operační maskování** je nutno vidět jako souhrn opatření, prováděných za účelem utajení rozmístění operačního učenění vojsk, skrytí příprav operace před nepřítelem nebo jeho oklamání o zámyslu operace. Zahrnuje opatření prováděná celými svazy, svazky nebo speciálními jednotkami. Organizuje je velitelství válčistě, v některých případech velitelství frontu. Zcela výjimečně štáb armády.
- **Strategické maskování** je souhrn opatření strategických a značně složitých technických opatření k utajení příprav a vedení strategických operací. Tato opatření se provádějí ve velkém měřítku, v dlouhém časovém období a zahrnují opatření na frontě i v hlubokém týlu včetně opatření politického charakteru. Strategické maskování organizuje hlavní velitelství, popřípadě velitelství válčistě.

Neustálý růst možností a technické dokonalosti prostředků průzkumu pro daleké vidění i ve ztížených podmínkách viditelnosti zvětšuje v soudobých podmínkách význam všech maskovacích opatření. Maskování se stalo nezbytnou součástí zabezpečení každého boje a operace. Zároveň však v žádném z druhů bojového zabezpečení nemůže dojít k tak velkým a někdy i zásadním rozporům při uskutečňování jejich požadavků ve strategickém, operačním a taktickém měřítku, jako v oboru maskování. Dosti často budou svazky a útvary plnit dvojí úkol v maskování: jednak budou provádět opatření operačního maskování podle plánu armády nebo frontu, jednak opatření taktického maskování, vyplývající z potřeby zabezpečení činnosti samých svazků, útvarů a jednotek. Ne zřídka se mohou vyskytnout i případy, že mimo plnění úkolů maskování ve prospěch svazku a útvaru budou jednotky provádět některá opatření ke své ochraně, nezávisle na plnění hlavních úkolů maskování.

Zatím co v ostatních druzích bojového i operačního zabezpečení opatření operačního i taktického rázu spolu navzájem souvisí a vzájemně se doplňují, má maskování tu zvláštnost, že může docházet k rozporům mezi požadavky operačního maskování, prováděného v zájmu operace, a potřebami taktického maskování prováděného v přímém zájmu svazků, útvarů a jednotek. Ještě častěji bude docházet k rozporům v taktickém maskování mezi požadavky na maskování v zájmu potřeb svazku nebo útvaru a potřebami jednotek uskutečňujících opatření k maskování a klamání. Budou to případy, kdy jednotky budou plnit úkoly k oklamání nepřítele o soustředění nebo přípravě bojové činnosti vojsk v klamných prostorech soustředění a na klamných směrech.

Je proto nutné provádět maskování podle jednotného plánu, centralizovaně je řídit a opatření taktického maskování podřídít zájmům operačního maskování.

I když v současné době je možné uskutečňovat samostatná opatření k maskování v rámci svazku, kromě reglementárního maskování, jen výjimečně na podružných a méně důležitých směrech, které nemají v konkrétní situaci důležitost z hlediska operačního maskování, přesto zůstává maskování trvalým, opodstatněným a důležitým prvkem (druhem) jak bojového, tak i operačního zabezpečení.

Při posuzování dalšího druhu zabezpečení — zajištění je v soudobých podmínkách vedení boje a operace více méně logicky přeneseno těžiště plnění opatření tohoto druhu zabezpečení na svazky, útvary a jednotky. Těžiště zájmu těchto opatření bude zpravidla v taktickém rámci, z čehož vcelku logicky možno vyvodit závěr, že zajištění, lépe řečeno bojové zajištění bude v jádru obsahem a opodstatněným druhem bojového zabezpečení. Přitom jeho význam v operačním měřítku, jakožto prvku operačního zabezpečení se ztrácí.

Do značné míry specifická situace je v otázkách protitankové, protivzdušné obrany a obrany proti nepřátelským vzdušným výsadbám.

V současné době, kdy tank je v podstatě běžnou organickou výzbrojí všech svazků i útvarů, je boj s tanky nepříteli, nejčastěji boj tanku s tankem, podstatnou a hlavní částí plnění bojového úkolu útvaru i svazku.

Nasycení svazků a útvarů tanky a jejich využívání i v praporech, rotách a četách si vyžádalo změnu taktiky vedení boje. Tuto změnu předcházela důkladná organizace protitankové obrany jakožto prvku bojového i operačního zabezpečení. Jestliže však taktika vedení boje dnes již v tomto ohledu doznala zásadních změn, nelze již nyní mluvit o organizaci protitankové obrany odděleně od plnění bojového úkolu, ale je ji třeba vidět jako **podstatnou a rozhodující součást plnění každého bojového úkolu.**

V tomto případě jde o markantní případ, kdy druh bojového i operačního zabezpečení (který vznikl na určitém stupni vývoje vojenského umění) zaniká v době, kdy boj se stal střetnutím tankových a motostřeleckých svazků a svazů. Ostatní opatření protitankové obrany zvláště z hlediska zatarasování jsou stejně tak běžným úkolem ženijního vojska. Docházíme tedy do etapy vývoje, kdy **mizí zvláštní druh bojového a operačního zabezpečení ve formě protitankové obrany.**

V celku obdobná situace je v otázkách obrany proti nepřátelským vzdušným výsadbám. Způsob boje s nepřátelskými vzdušnými výsadbami v taktickém rámci se v podstatě neliší od ostatních druhů bojové činnosti a nutnost likvidace výsadku musí být v soudobých podmínkách běžnou povinností každého velitele. Nelze proto v taktickém rámci mluvit o zvláštním druhu bojového zabezpečení, ale o změnách v taktice útočného nebo obranného boje s využitím vlastních výsadbků na jedné straně a s nutností likvidace možných výsadbků nepříteli na straně druhé.

Jiná stránka věci je organizace boje s operačními a strategickými výsadbami. Boj s těmito výsadbami je nutno jasně vidět jako důležitou součást operačního zabezpečení a na operačních stupních velení je nutné se otázkami obrany proti nepřátelským vzdušným výsadbám v tomto smyslu zabývat.

Proto stejně jako u protivzdušné obrany charakter obrany proti nepřátelským vzdušným výsadbám jakožto druhu bojového zabezpečení se ztrácí, ale jakožto druh operačního zabezpečení zůstává v plném rozsahu.

Zdánlivě obdobná situace je při organizaci a provádění **protivzdušné obrany.**

Průběh soudobého boje a operace bude podstatně ovlivněn překvapivým použitím letectva a ostatních bezpilotních prostředků vzdušného napadení, jako hlavních prostředků dopravy jaderných zbraní. Význam pohotovosti a účinnosti prostředků PVOS, stejně jako prostředků PVO vojsk proti druhé světové válce podstatně vzrostl.

V současné době úderů vzdušného nepříteli mohou být vedeny převážně jednotlivými

letouny a malými skupinami v různých směrech a výškách, za maximálního radiotechnického rušení prostředků velení a napadení, za současného vysílání klamných cílů a za všech povětrnostních podmínek. Na jejich odražení se podílejí v rámci nejefektivnějšího využití podle daných technicko-taktických údajů různé aktivní i pasivní prostředky PVO státu i vojsk.

V současné době je nejúčinnějším prostředkem PVO k ničení vzdušných cílů stíhací letectvo protivzdušné obrany státu, které je schopno zasahovat ve všech dostupných výškách již na přiletu a nad celým operačním prostorem. Pozemní vojska mají své organické protiletadlové dělostřelectvo s omezeným dostřelem a prostorovým účinkem. To se týká i řízených střel země-vzduch.

Z celkového vývoje prostředků vzdušného napadení a jejich taktiky použití je zřejmé, že z původních strategických a operačních úkolů se postupem doby přecházelo i na plnění taktických úkolů. Důkazem toho je taktika použití letectva v průběhu druhé světové války. V okamžiku, kdy úkoly letectva se orientují též na přímou podporu bojujících vojsk, objevuje se problém bojového zabezpečení proti leteckým úderům, které z operačního rámce, kde tento druh zabezpečení již existoval, přechází do rámce taktického a svazky jsou vyzbrojovány prostředky pro boj se vzdušným nepřítelem. Tyto organické prostředky PVO se dostávají až do praporů a vyvstává tak reglementární povinnost každého velitele neustále těchto prostředků využívat a chránit svoji bojovou sestavu při plnění každého bojového úkolu.

Proto protivzdušná obrana v taktickém měřítku se skládá do značné míry z pasivních opatření a pouze z části je plněn aktivní charakter PVO (organickými a přidělenými PL prostředky). Provádění těchto opatření má za cíl snížit účinek vzdušných úderů nepřítele a zabezpečit splnění bojového úkolu.

Neustále vzrůstající rychlost a mohutnost prostředků vzdušného napadení v současné době vyžaduje stále výkonnější a složitější prostředky pro boj s nimi; a tyto prostředky pochopitelně nemohou být organicky zaváděny do všech svazků a útvarů, ale jsou soustřeďovány zpravidla na operačních stupních.

Lze tedy z těchto důvodů vyvodit závěr, že i když protivzdušná obrana na taktickém stupni jakožto prvek bojového zabezpečení ztrácí z velké části na svém aktivním charakteru (boj se vzdušným nepřítelem je plněn hlavně v operačním rámci), přesto zůstává doposud důležitým prvkem nejen operačního, ale i bojového zabezpečení.

Protiradiotechnická opatření, stejně jako opatření proti radiotechnickému rušení jsou a zůstanou v podstatě především technickými problémy. Jestliže vycházíme z toho hlediska, kdo je řídícím a prováděcím orgánem těchto opatření, i když jejich vliv se projeví na všech stupních velení, je možné konstatovat, že protiradiotechnická opatření ve své podstatě jsou druhem operačního zabezpečení a na druhé straně opatření proti radiotechnickému rušení jsou typickým prvkem bojového zabezpečení.

Opatření k zabezpečení styků a boků jakožto prvek

bojového i operačního zabezpečení taktéž mění podstatně svůj význam i obsah zvýšením manévrových schopností a možností soudobých útvarů, svazků i armád. Uplatňované zásady na zabezpečení styků a boků zakotvené ještě v některých našich předpisech, odpovídají více méně předpokladům pohyblivých jednotek a útvarů a souvislým frontám v obraně i za útoku.

Soudobé vedení bojové činnosti na směrech, rozptýlení vojsk v obraně, celkový manévrový ráz bojové činnosti na základě mechanizace útvarů a svazků vyžaduje organizaci zabezpečení boků a styků jako základní povinnost velitelů všech stupňů. Zvláště zabezpečení boků bude věnováno v soudobém boji nepřetržitá pozornost a tato opatření budou běžnou činností vojsk při plnění bojového úkolu. Obdobná situace bude i v operačním rámci na stupni armády i frontu. **Není proto nutné za soudobých podmínek vidět v organizaci opatření k zabezpečení boků a styků zvláštní druh bojového a operačního zabezpečení.**

Posledním druhem operačního i bojového zabezpečení co do vzniku, ale prvním co do důležitosti je zákonitě ochrana proti zbraním hromadného ničení.

Zavedením atomových zbraní do výzbroje armád byl současně vytvořen nový, dosud neznámý druh bojového a operačního zabezpečení — protiatomová ochrana vojsk. Tato přirozená a zákonitá reakce na použití atomových zbraní se projevuje v celé řadě preventivních, aktivních i pasivních opatření organizovaných veliteli a štáby všech druhů vojsk na všech stupních a za každé bojové situace. Cílem těchto opatření je chránit vojska i materiál před účinky atomových zbraní a udržet jejich bojovou pohotovost. Ničivá síla atomových výbušných zbraní a schopnost v zásadních rysech podstatně změnit situaci a tím i poměr sil na frontě ve velmi krátké době **staví protiatomovou ochranu vojsk do čela existujících druhů bojového i operačního zabezpečení.**

Vzhledem k tomu, že je nutno ze strany nepřítele počítat nejen s širokým použitím atomových zbraní, ale též bojových chemických látek a bojových biologických prostředků, které svými účinky jsou s to rovněž hromadně umlčovat a ničit živou sílu a tím vydatně zesilovat a doplňovat účinky atomových úderů, vyvstává důležitost protichemické ochrany a ochrany proti bojovým biologickým prostředkům. Tyto je třeba plánovat, organizovat a zabezpečovat souběžně s protiatomovou ochranou. Na základě toho se přistoupilo k jednotnému názvu těchto komplexních opatření pod titulkem ochrana proti zbraním hromadného ničení.

Vzhledem k tomu, že zásady a podstata úkolů ochrany proti zbraním hromadného ničení jsou vesměs známy a jsou předmětem nejčastějších diskusí, nepokládám za nutné se o nich zmiňovat.

Přesto bych se chtěl zmínit v krátkosti o některých otázkách vztahu ochrany proti zbraním hromadného ničení k bojovému a k operačnímu zabezpečení.

Protože jde o novou problematiku, v praxi nepřezkoušenou, nutno plně souhlasit s tím, že **jde o důležitý druh bojového i operačního zabezpečení.** Přesto však podle mého názoru nelze plně odmítat názory, které se již

začínají objevovat, že s perspektivou vývoje bude nutno se dívat na ochranu proti zbraním hromadného ničení jako na součást plnění bojového úkolu.

Na základě rozboru obsahu a rozsahu jednotlivých druhů bojového a operačního zabezpečení, i když ještě ne úplného, je možné závěrem konstatovat, že problematika a obsah bojového a operačního zabezpečení není konstantní a neměnnou součástí vojenské vědy; jednotlivé druhy zabezpečení zákonitě vznikají a na druhé straně opět zanikají v okamžiku, kdy nové bojové prostředky si vynutí reakci ve formě změn taktiky a operačního umění. V tom okamžiku se obsah jistého druhu bojového a někdy i operačního zabezpečení stává základním předpokladem bojové činnosti vojsk. V tomto stadiu se nachází kupř. protitanková obrana.

Obranu proti vzdušným nepřátelským výsádkám v taktickém rámci není možné v soudobých podmínkách chápat odtrženě od plnění bojového úkolu, neboť plní jeho nedílnou součást. V operačním měřítku však obrana proti operačním a strategickým výsádkám zůstává významným prvkem operačního významu — důležitým druhem operačního zabezpečení.

Naopak průzkum a maskování vystupují v soudobých podmínkách do popředí jak v taktickém, tak i operačním měřítku.

Svoji specifickou úlohu jakožto prvek bojového i operačního zabezpečení v současné době vývoje taktiky a operačního umění má ochrana proti ZHN a protiradiotechnická opatření.

Závěrem, i když to nelze chápat jako šablonu, je možné v podstatě stanovit základní druhy bojového a operačního zabezpečení. Obsah bojového zabezpečení lze vidět v těchto prvcích:

- průzkum v taktickém rámci,
- taktické maskování,
- protivzdušná obrana,
- ochrana proti zbraním hromadného ničení,
- v krajním případě i otázky zajištění.

Druhy a obsah operačního zabezpečení v podstatě jsou:

- průzkum z hlediska operačního,
- operační maskování,
- protivzdušná obrana,
- obrana proti operačním a strategickým vzdušným výsádkám nepřítele,
- ochrana proti zbraním hromadného ničení v operačním měřítku,
- protiradiotechnická opatření.

*

Několik poznámek k plánování a řízení operačního zabezpečení

Vzhledem k předešlému rozboru obsahu bojového a operačního zabezpečení, nelze zvláště na stupni armády hovořit o operačním zabezpečení a např. na stupni divize o bojovém zabezpečení jako o dvou samo-

statných druhích činnosti. Uskutečňování opatření vyplývající z operačního zabezpečení se v plné míře prolínají, navzájem doplňují a ovlivňují s opatřeními bojového zabezpečení. V plánování a vlastním jeho řízení je však nutné uplatňovat zásadu, že opatření vyplývající z operačního zabezpečení musí být usměrňujícím činitelem při plánování a provádění opatření bojového zabezpečení.

Většinu úkolů a opatření taktického rázu — tedy bojového zabezpečení, je nutno vidět jako součást plnění celkového úkolu s cílem zabezpečení operace jako celku. Tím není vylučována zdravá a nutná iniciativa všech velitelů a štábů na všech stupních velení, ale je naopak žádoucí.

Nelze si však na jednotlivých stupních řešit úkoly izolovaně a odtržené bez ohledu na skutečnost, že plním úkol v rámci vyššího svazku nebo svazu. Tato zásada, ujasňovat si úkol vzhledem k úkolu nadřízeného, je vžitou a reglementární při ujasňování si svého úkolu na každém stupni velení a také i při plnění vlastního bojového úkolu. Je proto bezpodmínečně nutné, aby byla dodržována i při plánování a řízení bojového a operačního zabezpečení. Nejmarkantnější příklad nutnosti této centralizace v otázkách plánování, řízení i provádění opatření operačního a bojového zabezpečení je možno vidět v otázkách maskování tak, jak již v předcházející stati bylo uvedeno. Centralizace plánování a řízení opatření vyplývajících z úkolů operačního zabezpečení a projevující se v praktickém provádění úkolů bojového zabezpečení musí být respektována v plné míře.

To vyžaduje od štábů všech stupňů a zvláště od štábu armády zabezpečení nepřetržitě a stále informovanosti a úzké součinnosti mezi operačním oddělením a štáby druhů vojsk a služeb zúčastněných na plánování a řízení operačního i bojového zabezpečení a ze strany náčelníka štábu zabezpečení této informovanosti a součinnosti z hlediska koordinace všech opatření v intencích celkového zámyslu velitele.

Otázka zabezpečení souběžnosti při plánování opatření operačního a bojového zabezpečení uvnitř štábu i na dvou i více stupních velení v soudobém vedení boje a operace nabývá na významu a je nutné aplikovat a nadále propracovávat již uplatňované metody a styl práce velitelů a štábů i v tomto oboru činnosti orgánů velení.

Prameny. Poznatky ze studia otázek bojového a operačního zabezpečení a z proběhlých diskusí k této problematice.

В статье приводятся некоторые взгляды на содержание оперативного и боевого обеспечения и на формы его планирования и управления. В особенности указывается на закономерную изменчивость отдельных видов оперативного и боевого обеспечения в отношении непрерывного развития боевой техники, нового оружия и перемен по тактике ведения боя.

Статья обобщает некоторые принципы по дискуссии в иностранных журналах и взгляды на организацию и содержание боевого и оперативного обеспечения.
